

การกำหนดให้การสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงเป็นมาตรการหลัก
ในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน*
DESIGNATING INVESTIGATIVE INTERVIEWING AS THE PRIMARY MEASURE
IN THE INTERROGATION OF CHILDREN AND JUVENILES

ชัชพงศ์ เลี่ยมวิลัย

Chatphong Liamwilai

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

Faculty of Law, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: chatphong28@gmail.com

บทคัดย่อ

จากปัญหาการสอบปากคำเด็กและเยาวชนในชั้นสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม ไม่เคารพสิทธิมนุษยชน และมีการละเมิดสิทธิเด็กอยู่ ถึงแม้กฎหมายจะกำหนดให้มีสหวิชาชีพเข้าร่วมสอบปากคำเด็กและเยาวชนด้วยก็ตาม แต่ก็มิได้เป็นการประกันว่าเด็ก จะได้รับความคุ้มครองอย่างเต็มที่ บทความนี้จึงได้มีการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอบปากคำเด็กและเยาวชนตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ โดยทำการได้ศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการบัญญัติกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษและเวลส์ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศนอร์เวย์ และประเทศนิวซีแลนด์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน และปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในชั้นสอบสวน จากการศึกษาวิจัยทางเอกสารพบว่ามีวิธีการสอบปากคำเด็กและเยาวชนรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า วิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริง (Investigative Interviewing) เป็นวิธีการที่ดำเนินการสอบปากคำเด็กและเยาวชนได้อย่างเหมาะสม เคารพสิทธิมนุษยชน และไม่ละเมิดสิทธิเด็ก นอกจากนี้ การสัมภาษณ์ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงจะทำให้ได้ข้อมูลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเชื่อถือได้ นำไปสู่การลงโทษผู้กระทำความผิดที่แท้จริง และทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

บทความนี้จึงเสนอแนวทางแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย เพื่อเป็นบรรทัดฐานการดำเนินการสอบปากคำกับเด็กและเยาวชนในชั้นสอบสวนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนอย่างเต็มที่ โดยบัญญัติเกี่ยวกับประเภทคดีที่นำวิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงมาใช้ พนักงานสอบสวนผู้ทำหน้าที่สอบปากคำ การบันทึกภาพและเสียงระหว่างการสอบปากคำ และการนำวิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงมาใช้ในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน

คำสำคัญ: การสอบปากคำเด็กและเยาวชน, การสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริง, สิทธิเด็ก

Abstract

Regarding the issues with interrogating children and juveniles during the investigative phase under the Criminal Procedure Code, there are inappropriate practices that do not respect human rights and violate children's rights. Even though the law stipulates the involvement of multidisciplinary professionals in the interrogation of children and juveniles, this does not guarantee full protection for the children. This article therefore studies concepts and theories related to the interrogation of children and juveniles under Thai and international law. A comparative study was conducted on the legislative approaches of foreign countries, namely England and Wales, Australia, Norway, and New Zealand. The objective is to find appropriate methods for interrogating children and juveniles and protecting their rights in the investigative phase. From this documentary research, it was found that a new form of interrogating children and juveniles, called the Investigative Interviewing method, is an appropriate method for conducting interrogations of children and juveniles, respecting human rights, and not violating children's rights. Furthermore, interviewing using the Investigative Interviewing method will yield complete, accurate, and reliable information from the incident leading to the punishment of the true offenders and building public confidence in the criminal justice process.

This article therefore proposes amendments to Thailand's Criminal Procedure Code to establish a more efficient standard for conducting interrogations with children and juveniles in the investigative phase and to fully protect the rights of children and juveniles by stipulating the types of cases where the investigative interviewing method should be used, the police investigator who performs the interrogation, the recording of audio and video during the interrogation, and the application of the investigative interviewing method in interrogating children and juveniles.

Keywords: Interrogation of children and juveniles, Investigative Interviewing, Children's rights

บทนำ

ในปัจจุบันการดำเนินการสอบปากคำเด็กและเยาวชนในชั้นสอบสวน ทั้งในสถานะผู้เสียหาย พยาน หรือ ผู้ต้องหา เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กในระหว่างสอบปากคำ โดยดำเนินการการสอบปากคำด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน รวมไปถึงไม่มีรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่ชัดเจน ทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่การตัดสินลงโทษผู้บริสุทธิ์ และเกิดความเสียหายในกระบวนการยุติธรรม

ด้วยเด็กและเยาวชนเป็นประชาชนกลุ่มเปราะบางที่มีสติปัญญา ความคิด และการตัดสินใจที่ยังไม่ดีเท่ากับผู้ใหญ่ อาจถูกชักจูงหรือถูกกดดันจากพนักงานสอบสวนให้รับสารภาพ หรือให้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น กระบวนการสอบปากคำสำหรับเด็กและเยาวชนจึงควรมีความแตกต่างกับกระบวนการสอบปากคำ

สำหรับผู้ใหญ่ เพื่อเป็นการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนด้วยวิธีการที่เหมาะสม และเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในการสอบปากคำในชั้นสอบสวนเกิดประสิทธิภาพ

โดยทำการศึกษาวิธีการค้นหาความจริงที่เรียกว่า การสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริง (Investigative Interviewing) ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้เป็นวิธีการที่เคารพหลักสิทธิมนุษยชน ไม่ละเมิดสิทธิเด็ก และเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนในชั้นสอบสวน ซึ่งจะทำให้พนักงานสอบสวนได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง และเชื่อถือได้ นำไปสู่การตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดที่แท้จริง และสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมให้กับประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎี หลักการ และแนวคิดของการสอบสวนคดีอาญา รวมถึงความรู้เกี่ยวกับการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงเด็กและเยาวชนในชั้นสอบปากคำ
2. เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการบัญญัติกฎหมายในการกำหนดมาตรการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงเด็กและเยาวชนในชั้นสอบปากคำในประเทศไทย โดยทำการศึกษาแนวทางของต่างประเทศ เพื่อจะได้ทราบว่า มีรูปแบบและลักษณะเป็นอย่างไร และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยได้หรือไม่
3. เพื่อนำมาตรการการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงมาใช้เป็นมาตรการหลักในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนในคดีอาญาในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความนี้ใช้วิธีการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการค้นคว้าจากบทบัญญัติของกฎหมาย หนังสือ ตำรา บทความ วารสาร สิ่งตีพิมพ์ รายงานการวิจัย ข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต คำพิพากษาของศาล และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงเด็กและเยาวชนในชั้นสอบปากคำในคดีอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องปัญหาการสอบปากคำเด็กและเยาวชน ผู้เขียนพบประเด็นที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้
ตามแนวคิด หลักกฎหมาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กในกระบวนการยุติธรรมในระดับสากล เห็นว่าสิทธิเด็กเป็นสิทธิสากล (Universal Right) และเป็นสิทธิเด็ดขาด (Absolute Right) เป็นสิทธิที่จะต้องได้รับการรับรองและคุ้มครอง โดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ (พรพนี สุภัทรพันธุ์, 2542) แนวคิดดังกล่าวประกอบกับสังคมตระหนักถึงปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กและการทารุณกรรมเด็ก จึงเป็นแรงผลักดันให้มีการประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Declaration on the Right of the Child) ขึ้น ณ นครเจนีวา เมื่อปี ค.ศ. 1924 ซึ่งปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นจุดเริ่มต้นในการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็ก ด้วยความตระหนักว่าเด็กเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในสถานะที่มีความสามารถทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาที่ยังไม่สมบูรณ์เต็มที่เหมือนกับผู้ใหญ่ จึงควรได้รับการปกป้องเป็นพิเศษที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ ทำให้องค์การสหประชาชาติได้มีการประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 และอนุสัญญาว่าด้วย

สิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ตามลำดับ ทั้งนี้ มีกฎหมายต่างประเทศที่ปกป้องและให้ความคุ้มครองเด็กในกระบวนการยุติธรรมหลายฉบับ ตัวอย่างเช่น

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ได้กำหนดว่ากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนต้องแยกออกจากกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้ใหญ่ เนื่องด้วยเด็กและเยาวชนยังมีอายุน้อย มีวุฒิภาวะ สติปัญญา ความคิดและการตัดสินใจที่ไม่เทียบเท่ากับผู้ใหญ่

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (The United Nations Convention on the Rights of the Child) ได้รับรองสิทธิเด็กให้เป็นมาตรฐานสากลขั้นต่ำซึ่งเด็กจะต้องได้รับ เพื่อให้ความคุ้มครองแก่เด็กในทุก ๆ ด้านอย่างเต็มที่ เนื่องจากเด็กยังเป็นบุคคลที่อ่อนแอด้านวุฒิภาวะ ความสามารถ และด้านสติปัญญา ที่ยังไม่สามารถจะปกป้องคุ้มครองตนเองได้อย่างเต็มที่ (ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและครอบครัว, 2545) ทั้งนี้ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กกำหนดให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กในประการสำคัญ 4 ประการ (ฟ้าดาว คงนคร, 2555) ได้แก่ สิทธิในการมีชีวิตและการอยู่รอด สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิในการพัฒนา และสิทธิในการมีส่วนร่วม ถือได้ว่า อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้ให้ความคุ้มครองเด็กตั้งแต่เกิดจนกระทั่งอายุยังไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์ คุ้มครองเด็กทุกเพศ ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1985 (United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice) หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง (The Beijing Rules) เป็นเงื่อนไขขั้นต่ำในการปฏิบัติด้านการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชนที่สหประชาชาติยอมรับ ไม่ว่าประเทศสมาชิกจะใช้ระบบกฎหมายใดก็ตาม โดยให้ความสำคัญในการป้องกันผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ให้ความคุ้มครองผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนด้วยเพราะอายุน้อย ให้ความสำคัญในการแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษด้วยการจำคุกเสรีภาพ ซึ่งการลงโทษให้นำมาใช้เป็นมาตรการสุดท้าย และให้ความสำคัญในการนำเด็กกลับสู่ครอบครัวและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของกฎหมายไทยได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิเด็กและการคุ้มครองเด็กในกระบวนการยุติธรรม เช่นเดียวกับหลักสากล รวมถึงประเทศไทยได้มีการลงนามยอมรับข้อตกลงระหว่างประเทศในหลาย ๆ ฉบับ แสดงถึงประเทศไทยปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ลงนามไว้และเห็นถึงคุณค่าในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งกฎหมายของประเทศไทยที่บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเด็กและการคุ้มครองเด็กในกระบวนการยุติธรรมมีอยู่หลายฉบับ ตัวอย่างเช่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ได้ให้ความคุ้มครองและรับรองสิทธิเด็กในเรื่องต่าง ๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562) ดังนี้ ด้านความเสมอภาคของบุคคล ด้านสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านครอบครัว และด้านกระบวนการยุติธรรม กำหนดให้รัฐต้องให้บริหารงานด้านกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค และมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสซึ่งรวมถึงเด็กด้วย

ประมวลกฎหมายอาญา เป็นการรวมตัวบทกฎหมายที่ระบุถึงความผิด และกำหนดบทลงโทษทางอาญาสำหรับผู้กระทำความผิด แต่กฎหมายอาญาจะไม่บังคับโทษกับเด็กหรือคนวิกลจริต (ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และธณกรณ์ บุญมี, 2566) เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีวุฒิภาวะ การตัดสินใจ ความรู้สึกผิดชอบ และการใช้เหตุผลยังไม่มากพอเหมือนกับผู้ใหญ่

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นการรวมตัวบทกฎหมายที่ว่าด้วยการค้นหาความจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดและการนำตัวผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญามาลงโทษตามกฎหมาย (เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, 2551) โดยมีการบัญญัติหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมเป็นธรรม และเคารพต่อสิทธิเด็ก ซึ่งบัญญัติอยู่ในเรื่องการถามปากคำเด็กในฐานะผู้เสียหายหรือพยาน โดยกำหนดประเภทคดีที่ต้องใช้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด กระทำในสถานที่ที่เหมาะสม มีสหวิชาชีพเข้าร่วมถามปากคำ และต้องให้มีการบันทึกภาพและเสียงระหว่างการถามปากคำ (ธานีศ เกศพิทักษ์, 2564) ทั้งนี้ ให้นำไปใช้กับการ “สอบสวน” เด็กในฐานะผู้ต้องหาด้วยอนุโลม (ธานีศ เกศพิทักษ์, 2564)

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มีเจตนารมณ์ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน โดยให้นับการแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู มากกว่าการที่จะลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดคดีอาญา ในกรณีการสอบสวนเด็กที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสมโดยไม่เลือกปฏิบัติและแยกออกจากผู้ต้องหาอื่นหรือบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง และต้องใช้ถ้อยคำภาษาที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนเข้าใจได้ง่าย (สหรัฐ กิติ ศุภการ, 2567)

นอกจากนี้ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่ดำเนินการต่อเด็กหรือเยาวชนทั้งสถานะผู้เสียหาย พยาน และผู้ต้องหา ในลักษณะที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนได้อย่างเต็มที่ กฎหมายมีเจตนารมณ์ให้ความคุ้มครอง ดังนี้

สถานะผู้ต้องหา เมื่อเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในสถานะผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดนี้จะไม่ถูกนิยามว่าเป็นอาชญากร แต่เปรียบเป็นผู้ป่วยที่ต้องได้รับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูให้ตรงกลับตัวเป็นคนดี มากกว่าทำการลงโทษให้เซ็ดหลาบเหมือนกับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด

สถานะผู้เสียหาย เมื่อต้องสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนในสถานะผู้เสียหาย ต้องกระทำโดยคำนึงถึงสภาพจิตใจเป็นสำคัญ เพื่อไม่เป็นการทำให้เด็กหรือเยาวชนรู้สึกว่าเป็นตนเองถูกกระทำซ้ำซ้อน และวิธีการที่ใช้ในการสอบปากคำต้องแตกต่างจากวิธีการที่ใช้กับผู้เสียหายที่เป็นผู้ใหญ่

สถานะพยาน การสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนในสถานะพยาน พนักงานสอบสวนต้องกระทำด้วยวิธีการที่แตกต่างจากพยานที่เป็นผู้ใหญ่ เนื่องจากเด็กมีวุฒิภาวะ การจดจำ และความรู้สึกนึกคิดยังไม่ดีเท่ากับผู้ใหญ่

การสอบสวนและการสอบปากคำเด็กในคดีอาญาได้ให้คำนิยาม พร้อมทั้งบัญญัติถึงหลักการและวิธีการสอบปากคำไว้ ดังนี้

การสอบสวน คือ ขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานทุกประเภท ไม่ว่าจะพยานเอกสาร พยานบุคคล หรือพยานวัตถุ รวมถึงกระบวนการให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานเหล่านั้น ซึ่งต้องกระทำโดยพนักงานสอบสวน (อาทรเพชรรัช, 2526) การสอบสวนมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา และเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ และจุดประสงค์อีกประการหนึ่ง คือ เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา (อุทัยอาทิเวช, 2565)

การสอบปากคำ เป็นหนึ่งในขั้นตอนการสอบสวนซึ่งมีความสำคัญอย่างมาก เป็นการซักถามบุคคลอย่างเป็นระบบโดยการเตรียมข้อมูลล่วงหน้า ซึ่งเป็นการดำเนินการอย่างเป็นทางการ มีการวางแผน และเป็นการถามที่

เฉพาะเจาะจงมากกว่าการสัมภาษณ์โดยทั่วไป โดยการสอบปากคำสามารถใช้กับบุคคลได้ทุกสถานะไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องสงสัย แต่จะมีการเรียกชื่อที่แตกต่างกันออกไป

เด็กและเยาวชน ตามคำนิยามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทยนั้น แต่ละฉบับได้ให้นิยามที่แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมายแต่ละฉบับในการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ตัวอย่างเช่น

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 1 ให้นิยามไว้ว่า เด็ก หมายถึง บุคคลที่อายุต่ำกว่าสิบแปดปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น

กฎหมายฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชน ค.ศ. 1985 (พ.ศ. 2528) หรือกฎหมายแห่งกรุงปักกิ่ง ข้อ 2.2 ให้นิยามไว้ว่า เด็กและเยาวชน หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุระหว่างเจ็ดปีถึงสิบแปดปี

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 4 ให้นิยามไว้ว่า เด็ก หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ และ เยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

ทั้งนี้ ในประมวลกฎหมายอาญาได้มีการบัญญัติถึงเกณฑ์อายุของเด็กที่จะต้องรับผิดชอบจากการกระทำของตนเอง ตามมาตรา 73 มาตรา 74 และมาตรา 75 ซึ่งถือเป็นการคุ้มครองเด็กที่มีอายุยังไม่ครบสิบแปดปีบริบูรณ์ และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พิจารณาจากมาตรา 133 ทวิ จึงถือได้ว่า เด็ก หมายถึง บุคคลที่อายุไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์

จากคำนิยามตามกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสรุปได้ว่า เด็ก หมายความว่า บุคคลที่อายุไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์

การสอบสวนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล กฎหมายได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนให้กับพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ซึ่งรวมถึงการสอบปากคำเด็กและเยาวชนด้วย โดยกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน คือ พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ โดย พนักงานสอบสวน หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน (ธานีศ เกศวพิทักษ์, 2564) มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 เจ้าพนักงานของรัฐคนใดจะเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ ต้องเป็นไปตามมาตรา 18 โดยแบ่งอำนาจการสอบสวนคดีอาญาไว้ 2 กรณี คือ การสอบสวนคดีอาญาที่เกิดขึ้นในต่างจังหวัด (นอกเขตกรุงเทพมหานคร) และการสอบสวนคดีอาญาที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร

การสอบสวนคดีอาญาที่เกิดขึ้นในต่างจังหวัด (นอกเขตกรุงเทพมหานคร) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานที่มีอำนาจสอบสวน ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่นายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนที่ทำหน้าที่สอบสวนคดีอาญา คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มียศตั้งแต่ชั้นสัญญาบัตรขึ้นไปเท่านั้น ส่วนพนักงานฝ่ายปกครองและปลัดอำเภอไม่ได้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาแล้ว ในกรณีการสอบสวนคดีอาญาที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรค

สอง เจ้าพนักงานที่มีอำนาจสอบสวน ได้แก่ ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่นายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเท่านั้น

พนักงานอัยการ หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในสำนักงานอัยการสูงสุด หรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้ และตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 4 ให้นิยามไว้ว่า พนักงานอัยการ หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 14 วรรคหนึ่ง (2) กำหนดว่า ในคดีอาญา พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพนักงานอัยการมีอำนาจทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ และชั้นศาล มาตรา 133 ทวิ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ และคดีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 133 ทวิ และมาตรา 134/2 กำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

การสอบปากคำหรือการสอบสวนเด็กและเยาวชน ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งการสอบปากคำหรือการสอบสวนเด็กและเยาวชนโดยพนักงานสอบสวนต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ เนื่องจากเด็กและเยาวชนยังมีวุฒิภาวะ การคิด การตัดสินใจที่ไม่ดีเท่ากับผู้ใหญ่ อีกทั้งยังเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้เสียหายในคดีอาญา คุ้มครองเด็กและเยาวชนที่เป็นบุคคลอื่นซึ่งเป็นพยานในคดีอาญา และคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ให้ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม (ไพฑูริย์ เนติโพธิ์, 2546)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดวิธีการสอบปากคำเด็กและเยาวชนในฐานะผู้เสียหายและพยานไว้ในมาตรา 133 ทวิ โดยบัญญัติหลักการไว้ 2 เรื่อง คือ ประเภทคดีที่ต้องปฏิบัติตาม และวิธีการสอบสวนที่เหมาะสม (ธานีศ เกศวิทักษ์, 2564) โดยต้องเป็นประเภทคดีที่บัญญัติไว้ในมาตรา 133 ทวิเท่านั้น พร้อมทั้ง พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบปากคำเด็กโดยแยกเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและต้องมีสหวิชาชีพเข้าร่วมด้วย ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงระหว่างการสอบปากคำด้วย ขณะเดียวกันวิธีการสอบปากคำดังกล่าวนี้ถูกนำไปใช้ในการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2

การสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนในชั้นสอบสวน ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในฐานะผู้ต้องหา ถูกบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 ด้วยเช่นกัน โดยบัญญัติให้พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนในสถานที่ที่เหมาะสม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ โดยไม่มีการปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง ใช้ภาษาที่เด็กหรือเยาวชนเข้าใจง่าย และต้องจัดหาลำมให้ กรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือเข้าใจภาษาไทยได้ ทั้งนี้ การสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา 75 นี้ ถือได้ว่าเป็นการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเช่นเดียวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 (สหรัฐ กิติ ศุภการ, 2567)

จากการศึกษาหลักการและแนวความคิดการสัมภาษณ์เพื่อกันหาความจริงของต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับใช้ตามบริบทของกฎหมายไทย โดยทำการศึกษาดังนี้

การสัมภาษณ์เพื่อกันหาความจริงในประเทศอังกฤษและเวลส์ ถูกใช้ในการสอบสวน การสอบปากคำ และการรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และใช้กับผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องสงสัย รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุคนแรก (Milne, B. and Matine, P., 2010) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง และเชื่อถือได้มากที่สุด โดยการดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อกันหาความจริงต้องดำเนินการอย่างมีระบบ ใช้คำถามที่เหมาะสม รวมทั้งเทคนิคที่ดีในการสัมภาษณ์ ซึ่งวิธีการสัมภาษณ์เพื่อกันหาความจริงที่ใช้ในประเทศสหราชอาณาจักร (อังกฤษและเวลส์) คือรูปแบบ PEACE (Vaughan, M. et al., 2024) หมายถึง Planning and Preparation (การวางแผนและการเตรียมการ) Engage and Explain (การสร้างความสัมพันธ์และการอธิบาย) Account (การให้ปากคำ) Closer (การจบคำถาม) และ Evaluation (การประเมินผล)

นอกจากนี้ การสัมภาษณ์เพื่อกันหาความจริงในประเทศสหราชอาณาจักรได้ถูกนำไปใช้ในการสัมภาษณ์เด็กด้วยเช่นกัน แต่ต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ เนื่องด้วยความเปราะบางของเด็กทั้งด้านวุฒิภาวะ สติปัญญา และการตัดสินใจ โดยต้องดำเนินการที่เป็นการเคารพสิทธิเด็ก ไม่ดำเนินการในลักษณะที่เป็นการบังคับ ชูเชิญ อันเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อเด็ก (Ray Bull, 2010) ทั้งนี้ การดำเนินการสัมภาษณ์เด็ก ต้องลดความเร็วในการพูด ให้เวลาเด็กเพิ่มขึ้นในการทำความเข้าใจสิ่งที่ฟังพูดและในการเตรียมคำตอบ ผู้สัมภาษณ์ต้องมีความอดทนในกรณีเด็กตอบช้า หลีกเลี่ยงการถามคำถามถัดไปโดยทันที และหลีกเลี่ยงการขัดจังหวะในขณะที่เด็กตอบคำถาม อีกทั้ง หากดำเนินการสัมภาษณ์เด็กอย่างเหมาะสม อาจทำให้ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ (Ray Bull, 2010) นอกจากนี้ การสัมภาษณ์เด็กต้องทำการบันทึกภาพและเสียงตลอดการสัมภาษณ์ (Bedford Borough Safeguarding Children Board & Central Bedfordshire Safeguarding Children Board, 2022) เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมและทำให้เด็กไม่ต้องให้การซ้ำในเรื่องเดิม

การสัมภาษณ์เพื่อกันหาความจริงในประเทศออสเตรเลีย ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอังกฤษและเวลส์ (Cullen, H. J., et al., 2021) ซึ่งใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องสงสัยในลักษณะที่ไม่เป็นการชูเชิญ บังคับ ในการให้ข้อมูลหรือรับสารภาพ (The Professional Investigators College of Australasia, 2020) โดยยึดหลักการในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี อธิบายวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ให้ชัดเจน ใช้คำถามแบบปลายเปิด และเปิดโอกาสให้มีการตั้งสมมติฐานเพื่อเป็นทางเลือกในการขอเท็จจริง ทั้งนี้ รูปแบบที่ใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อกันหาความจริงในประเทศออสเตรเลีย คือรูปแบบ PEACE หมายถึง Planning and Preparation (การวางแผนและการเตรียมการ) Engage and Explain (การสร้างความสัมพันธ์และการอธิบาย) Account (การให้ปากคำ) Closer (การจบคำถาม) และ Evaluation (การประเมินผล)

การสัมภาษณ์เพื่อกันหาความจริงในประเทศออสเตรเลียที่ใช้ในการสัมภาษณ์เด็ก ต้องดำเนินการในลักษณะที่ทำให้เด็กเกิดความเครียดหรือความไม่สบายใจขึ้น เมื่อดำเนินการตามวิธีการนี้แล้วจะทำให้ลดผลกระทบการสัมภาษณ์ด้านลบต่อเด็กและเยาวชน และช่วยในการตัดสินใจบนพื้นฐานของพยานหลักฐาน ผู้สัมภาษณ์ควรคำนึงถึงข้อมูลเฉพาะตัวเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน เช่น วุฒิภาวะ สติปัญญา เพศ ความพิการ ความรุนแรงของบาดแผลทางจิตใจเพื่อหา เป็นต้น เพื่อสามารถปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงใน

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเชื่อถือได้ ทั้งนี้ เด็กหรือเยาวชนไม่ควรถูกบังคับให้เข้าร่วมหรือดำเนินการสัมภาษณ์ต่อไป แม้ว่าผู้ปกครองจะให้ความยินยอมก็ตาม (Commission for Children and Young People, 2019)

การสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงในประเทศนอร์เวย์ ได้ถูกพัฒนามาจากประเทศอังกฤษและเวลส์ โดยเรียนรู้จากความผิดพลาดและความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากประเทศในสหราชอาณาจักร นำมาพัฒนาต่อยอดจากรูปแบบ PEACE เป็นรูปแบบที่เรียกว่ารูปแบบ KREATIV (RAY, B and ASBJØRN, R., 2020) หมายถึง Communication (การสื่อสาร), Rule of Law (หลักนิติธรรม), Ethics and Empathy (จริยธรรมและความเห็นอกเห็นใจ), Active Consciousness (สติสัมปชัญญะ), Trust through openness (ความไว้วางใจอย่างเปิดเผย), Information (ข้อมูล) และ Verified through science (ที่ได้รับการยืนยันทางวิทยาศาสตร์) (Norwegian Centre for Human Rights, 2024) ซึ่งได้เพิ่มเติมการบันทึกวิดีโอการสัมภาษณ์เพื่อเพิ่มคุณภาพการสัมภาษณ์ และคุณค่าของข้อมูลที่ได้รับ (RAY, B and ASBJØRN, R., 2020) นอกจากนี้ ประเทศนอร์เวย์ต้องการจะเปลี่ยนวิธีคิดและทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนผู้ทำการสัมภาษณ์ให้เข้าใจหลักการที่แท้จริงของวิธีการสัมภาษณ์ดังกล่าว

การสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงในประเทศนอร์เวย์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เด็ก ต้องดำเนินการอย่างเหมาะสม ไม่ใช่เวลาที่ยาวนานเกินไปและต้องไม่ทำให้เด็กเกิดความเครียด อีกทั้งการสัมภาษณ์ต้องไม่เป็นการชักจูงหรือโน้มน้าวใจเด็กให้คล้อยตาม ไม่ใช่คำถามชี้นำในการสัมภาษณ์ ซึ่งการดำเนินการสัมภาษณ์ต้องไม่ทำให้ความทรงจำของเด็กเกิดความผิดพลาดและทำลายความทรงจำของเด็ก โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ การแนะนำ (Introduction) กฎพื้นฐาน (Ground rules) การสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) การฝึกการสัมภาษณ์ (Practice interview) การเปลี่ยนผ่านไปสู่ขั้นตอนเนื้อหา (Transition to substantive phase) การสอบสวนเหตุการณ์ (Investigate incident) การถามด้วยคำถามแบบเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับข้อมูลที่ยังไม่ได้กล่าวถึง แล้วตามด้วยคำถามแบบปลายเปิด (Focused questions about information not already mentioned followed by open-ended prompts) การเปิดเผยข้อมูล (Disclosure information) การจบการสัมภาษณ์ (Closure) และการพูดคุยหัวข้อที่เป็นกลาง (Neutral) (David, L. R., et al., 2015)

การสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงในประเทศนิวซีแลนด์ มีพื้นฐานมาจากรูปแบบ PEACE ของประเทศอังกฤษและเวลส์ (Mary Schollum, 2005) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนดำเนินการสัมภาษณ์อย่างเหมาะสม ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลโดยสมัครใจ ไม่เป็นการขู่เข็ญหรือบีบบังคับให้รับสารภาพผิด และนำไปสู่การตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดที่แท้จริง ทั้งนี้ ผู้สัมภาษณ์ต้องดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยใจที่เปิดกว้างและให้ความเป็นธรรมกับทุกกรณี (Mary Schollum, 2005)

การสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงในประเทศนิวซีแลนด์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เด็ก ต้องดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและแตกต่างจากวิธีการที่ดำเนินการกับผู้ใหญ่ โดยคำนึงถึงวุฒิภาวะ สติปัญญา และการตัดสินใจของเด็กที่ยังไม่สมบูรณ์เท่าผู้ใหญ่ และต้องเคารพพัฒนาการ ลักษณะทางวัฒนธรรม และลักษณะเฉพาะบุคคลของเด็กด้วย อีกทั้งการสัมภาษณ์เด็กต้องมีการบันทึกวิดีโอตลอดการสัมภาษณ์เพื่อเก็บเป็นพยานหลักฐานของเด็ก และสามารถนำบันทึกวิดีโอไปใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลแทนที่เด็กจะต้องให้การซ้ำ นอกจากนี้ ผู้สัมภาษณ์ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสัมภาษณ์เด็กที่ผ่านอบรมเฉพาะทางเกี่ยวกับวิธีการสัมภาษณ์เด็ก ซึ่งเรียก

วิธีการสัมภาษณ์เด็กนี้ว่า รูปแบบการสัมภาษณ์เด็กโดยผู้เชี่ยวชาญ (Specialist Child Interview Model) (Georgia M. P., 2023)

จากการศึกษาวิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงจากแนวทางของต่างประเทศแล้วนั้น ถือว่าวิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงเป็นวิธีการค้นหาความจริงที่ดำเนินการโดยเคาพพลักสิทธิมนุษยชน ไม่เป็นการกดดัน บังคับ ชูเชิญ หรือกระทำด้วยวิธีการใด ๆ ที่ไม่เหมาะสมให้ผู้ถูกสอบปากคำต้องให้ข้อมูลหรือให้คำรับสารภาพ อีกทั้ง การดำเนินการสอบปากคำด้วยวิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงจะทำให้ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง เชื่อถือได้ และสามารถใช้เป็นพยานในชั้นศาลได้อีกด้วย ถือได้ว่า วิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในการสอบปากคำในประเทศไทย นอกจากนี้ วิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงถูกนำไปใช้ในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนด้วยเช่นกัน ซึ่งตามแนวทางของต่างประเทศได้นำรูปแบบ PEACE เป็นพื้นฐานในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน แต่ได้ปรับวิธีการให้เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนซึ่งแตกต่างจากวิธีการที่ใช้สำหรับการสอบปากคำผู้ใหญ่

โดยหากนำวิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงมาใช้เป็นมาตรการหลักในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนในชั้นสอบสวนในประเทศไทย แม้เด็กและเยาวชนจะเป็นกลุ่มเปราะบางที่มีภาวะ สติปัญญา และการตัดสินใจที่ยังไม่ดีเท่ากับผู้ใหญ่ แต่วิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงสามารถทำให้การสอบปากคำเด็กและเยาวชนในประเทศไทยมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ไม่เป็นการละเมิดสิทธิเด็ก และเป็นการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งวิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงเมื่อนำมาใช้ในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนจะทำให้พนักงานสอบสวนได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง เชื่อถือได้ และสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้อีกด้วย อีกทั้งเป็นการทำให้การสอบปากคำเด็กและเยาวชนในชั้นสอบสวนในประเทศไทยเป็นที่ยอมรับของประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงที่ใช้ในการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนของต่างประเทศ เห็นได้ว่า พื้นฐานของวิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงคือการเคาพพลักสิทธิมนุษยชน ปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสม ทำให้เกิดการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง เชื่อถือได้ และสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ อีกทั้ง วิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงสำหรับเด็กและเยาวชน ไม่เป็นการทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความวิตกกังวล เกิดความกลัว หรือเกิดความเครียดในระหว่างการสัมภาษณ์ และเป็นการลดความผิดพลาดในการได้รับข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงจากเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ วิธีการและรูปแบบการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงสำหรับเด็กและเยาวชนของต่างประเทศ ทำให้เห็นว่าวิธีการและรูปแบบการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงของต่างประเทศมีวิธีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีความชัดเจน ทำให้ผู้สัมภาษณ์สามารถดำเนินการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนได้อย่างถูกต้อง และผู้สัมภาษณ์ที่ผ่านการอบรมเฉพาะทางเกี่ยวกับการสัมภาษณ์เด็กมาแล้วสามารถดำเนินการได้เองเพียงคนเดียว อีกทั้งวิธีการและรูปแบบดังกล่าวสามารถให้ความคุ้มครองสิทธิเด็ก และเคาพพลักสิทธิมนุษยชนได้อย่างเต็มที่ แต่ในทางกลับกัน การสอบปากคำเด็กตามกฎหมายไทยได้กำหนดวิธีการในเรื่องสถานที่ ผู้เข้าร่วมสอบปากคำ และการสอบปากคำแบบ

กว้าง ๆ เพียงเท่านั้น แต่มีได้กำหนดถึงวิธีการและรูปแบบที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการวางแผน การเตรียมความพร้อม การสร้างความสัมพันธ์ การอธิบาย การจบการสัมภาษณ์ และการประเมินผล คงกำหนดแต่ขั้นตอนการให้ปากคำเท่านั้น ซึ่งทำให้การสอบปากคำตามกฎหมายไทยสามารถเกิดการละเมิดสิทธิเด็กได้ง่าย หรือเกิดการกระทำที่ไม่เหมาะสมเพื่อต้องการได้ข้อมูลจากเด็ก แม้ว่ากฎหมายไทยกำหนดให้มีสทวิชาชีพเข้าร่วมสอบปากคำด้วยก็ตาม หากสทวิชาชีพไม่เข้าใจเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายก็ทำให้เด็กได้รับความคุ้มครองไม่เต็มที่ และด้วยกฎหมายไทยกำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีหน้าที่ในการสอบปากคำ การติดต่อกับสทวิชาชีพ ทำให้พนักงานสอบสวนให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเด็กไม่เต็มที่ ทั้งนี้ กรณีการสอบสวนเด็กในฐานะผู้ต้องหา มีระยะเวลาที่กำหนดไว้ว่าต้องดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับจากที่ได้ตัวเด็ก ทำให้พนักงานสอบสวนต้องรีบเร่งสอบสวนให้เสร็จทันตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงทำให้การสอบสวนเด็กไม่ได้ประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

การสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริง (Investigative Interviewing) เป็นแนวทางในการสอบปากคำเพื่อค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี ซึ่งเป็นแนวทางที่เคารพสิทธิมนุษยชน โดยมีเป้าหมายในการได้ข้อมูลไม่ใช่คำรับสารภาพ (สถาบันนิติวัชร์, 2565) และเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ซึ่งมีรายละเอียดของหลักในการใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริง ดังนี้

สามารถดึงเอาข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ออกมาได้มากขึ้นจากการสัมภาษณ์ และมีการเคารพสิทธิมนุษยชนในขณะเดียวกัน ไม่ให้เกิดการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการบังคับ ชูเชิญ หรือวิธีการใด ๆ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งทำให้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป็นการประกันว่าจะไม่มีใครถูกบังคับ ทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติที่โหดร้าย ไม่ว่าจะรูปแบบใด ๆ ในระหว่างการสัมภาษณ์ ไม่ให้เกิดการนำหลักฐานที่ได้จากการทรมาน และคำรับสารภาพที่เป็นเท็จเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม จนนำไปสู่การตัดสินลงโทษผู้บริสุทธิ์ และการดำเนินคดีอาญาที่ผิดพลาด ดำเนินการสัมภาษณ์ตามหลักนิติธรรม และสร้างความไว้วางใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้กับประชาชน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การถามปากคำเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีในฐานะผู้เสียหายหรือพยาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 และการสอบสวนเด็กที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 เกิดความบกพร่องโดยพนักงานสอบสวนและผู้เข้าร่วมในการถามปากคำและการสอบสวนเด็กไม่ได้ให้ความคุ้มครองเด็กได้อย่างเต็มที่ ทำให้ได้รับข้อมูลที่ไม่ตรงกับความจริงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นำไปสู่การตัดสินลงโทษผู้บริสุทธิ์ และจากการบัญญัติกฎหมายที่ยังไม่เป็นระบบและไม่มีความชัดเจน ทำให้พนักงานสอบสวนผู้ทำหน้าที่ในการถามปากคำและการสอบสวนเด็ก ดำเนินการไม่ตรงกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมาย

ผู้เขียนเห็นว่าในการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการถามปากคำเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีในฐานะผู้เสียหายและพยาน และการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และการสอบสวนเด็กที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ควรอาศัยหลักการของประเทศที่นำวิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริงไปใช้แล้วเกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม และได้นำไปใช้ในการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนแล้ว โดยนำวิธีการดังกล่าวมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของกฎหมายไทย ผู้เขียนจึงเสนอให้มีการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ให้ทุกคดีที่ผู้เสียหายหรือพยานเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนที่ผ่านการอบรมแบบเฉพาะทางเกี่ยวกับการถามปากคำเด็กดำเนินการตามขั้นตอนของวิธีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความจริง และจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงตลอดการสอบปากคำ

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: จีระการพิมพ์.
- ไพฑูริย์ เนติโพธิ์. (2546). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. สมุทรปราการ: ชาวชนเมือง.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และ รณกรณ์ บุญมี. (2566). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2564). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- พรรณี สุภัทรพันธ์. (2542). นโยบายและมาตรการของรัฐในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการทารุณกรรมจากบุคคลในครอบครัว. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- ฟ้าดาว คงนคร. (2555). สิทธิเด็กตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและครอบครัว. (2545). กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก สำหรับข้าราชการครู. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถาบันนิติวัชร์. (2565). Investigative Interviewing. เข้าถึงได้จาก Nitivajra Talk: <https://www.youtube.com/watch?v=H-1NzMhcO28>
- สหรัฐ กิติ ศุภการ. (2567). หลักและคำพิพากษา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ คอร์เปอร์เรชั่นส์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อาทร เพชรรักษ์. (2526). เทคนิคการสอบสวนและเปรียบเทียบคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร: อักษรสาส์น.
- อุทัย อาทิวะช. (2565). การสอบสวน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วี.เจ. พรินติ้ง.

- Bedford Borough Safeguarding Children Board & Central Bedfordshire Safeguarding Children Board. (2022).
https://bedfordscb.proceduresonline.com/files/invest_interview_ch_yp.pdf. Retrieved from https://bedfordscb.proceduresonline.com/files/invest_interview_ch_yp.pdf
- Commission for Children and Young People. (2019). Guide for including children and young people in reportable conduct investigations. Commission for Children and Young People.
- Cullen, H. J., et al. (2021). Evidence-based policing in Australia: an examination of the appropriateness and transparency of lineup identification and Investigative Interviewing practices. *International Journal of Police Science & Management*, 23(1), 85-98.
- David, L. R., et al. (2015). The NICHD protocol: a review of an internationally used evidence-based tool for training child forensic interviewers. *CRIMINOLOGICAL RESEARCH POLICY AND PRACTICE*, (1), 76-89.
- Georgia M. P. (2023). Evaluating Investigative Interviewing with Children in New Zealand. In a thesis for the degree of Master of Science in Forensic Psychology. Wellington: The Victoria University.
- Mary Schollum. (2005). *Investigative Interviewing: THE LITERATURE*. Office of the Commissioner of Police.
- Milne, B. and Matine, P. (2010). *The Cambridge Handbook of Forensic Psychology* (Jennifer M. Brown and Elizabeth A. Campbell, Ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Norwegian Centre for Human Rights. (2024). *Investigative Interviewing for Fair and Efficient Administration of Justice*. Retrieved from The Faculty of Law, University of Oslo: <https://www.jus.uio.no/smr/english/about/id/law/Investigative%20Interviewing/>
- Ray Bull. (2010). The Investigative Interviewing of children and other vulnerable witnesses: Psychological research and working/professional practice. *Legal and Criminological Psychology*, 15(1), 5-23.
- RAY, B and ASBJØRN, R. (2020). *Interrogation and Torture: Integrating Efficacy with Law and Morality*. Oxfordshire: Oxford University Press.
- The Professional Investigators College of Australasia. (2020). *Investigative Interviewing*. Retrieved from <https://www.pica.edu.au/wp-content/uploads/2020/12/PEACE-guide.pdf>
- Vaughan, M. et al. (2024). The role of the Interview Manager (IM) in UK policing: perceptions and experiences of the IM when deployed in high stakes crime investigations. *Policing and Society*, 35(3), 311–328.